

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

FİNANSAL OKURYAZARLIK VE DİJİTAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN KRIPTO PARA PİYASASI YATIRIMLARINA ETKİSİ*

¹Ahmet COŞKUN

²Nurcan GÜVEN

Öz

Değişen ve dönüşen dünya ekonomisini doğru bir şekilde anlamlandırmak, analiz etmek ve sonucunda bireylerin kendi ve ülke ekonomilerinin olumlu yönde bir seyir izlemesini sağlamak adına bazı kavramların öğrenilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ekonomik anlamda kendini, ülkesini geliştirmek ve yatırım yapmak isteyen bireyler, finans alanındaki terimleri de anlamak durumundadırlar. Finans alanının evrilmesi bir başka ifade ile kripto paraya yönelmesi dijital okuryazarlık kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çalışmada, Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesinde yer alan bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin finansal ve dijital okuryazarlık düzeylerinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisinin nasıl sonuçlar doğuracağı, bahsi geçen bölümlere yönelik uygulanacak olan anket yöntemi ile saptanmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında verilerin kripto para piyasası yatırımlarına olan etkisi araştırılmış ve analiz sonuçlarına göre finansal ve dijital okuryazar olan öğrencilerin kripto para piyasası yatırımlarına bakış açıları ve yatırım yapma eğilimleri finansal ve dijital okuryazar olmayan öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, Dijital okuryazarlık, Kripto para

The Effect of Financial Literacy and Digital Literacy Level On Crypto Currency Market Investments

Abstract

Some concepts need to be learned in order to correctly understand and analyze the changing and evolving world economy, and as a result, to ensure that individuals' own and the country's economies progress positively. Individuals who want to develop themselves and their country economically and make investments should also understand the terms in the field of finance. The orientation of the finance field towards cryptocurrency has led to the emergence of the concept of digital literacy. In the study, it was tried to analyze the effect of financial and digital literacy levels of Uşak University Faculty of Applied Sciences students on cryptocurrency market investments and the survey method to be conducted to the departments. According to the results obtained, the effect of the data on cryptocurrency market investments was investigated and according to the results of the analysis, it was determined that the perspectives of students who are financially and digitally literate on cryptocurrency market investments and their tendency to invest are at a higher level compared to students who are not financially and digitally literate.

Keywords: Financial literacy, Digital literacy, Crypto currency

*Bu çalışma "Finansal Okuryazarlık ve Dijital Okuryazarlık Düzeyinin Kripto Para Piyasası Yatırımlarına Etkisi: Uşak Üniversitesi Örneği" adlı Yüksek Lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, ahmet.coskun@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3223-8676

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, nurcisguven@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4290-3403

GİRİŞ

Birlikte yaşamanın getirdiği toplum bilinciyle hareket edip, gelişen, bir grup olma yoluna giren toplumlar, ilk çağlardan beri ticaretin insan ilişkilerine ve dünya düzenine yön vermesiyle şekillenmiştir. Değiş-tokuş ile başlayan ticari serüven zamanla paraya, günümüzde ise dijital paraya evrilmiştir. İnsan ile para ilişkisini değerlendirmek genel manada okuryazarlık, özelde ise finansal okuryazarlıkla mümkündür.

TDK okuryazarlık kavramını “okuryazar olma durumu” olarak tanımlamaktadır. Okuryazarlık sözcüğünün sözlük anlamına bakıldığında Türk Dil Kurumu’nda okuryazar kavramı için “okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kimse)” manaları verilmektedir (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:19.09.2022). Bir diğer tanım ise, kişinin yayınlanmış bilgiyi hedeflerine ulaşmak, bilgi ve potansiyelini geliştirmek için günlük aktivitelerde, evde, işte ve toplum içinde kullanma ve anlama yeteneğidir (OECD, 2000). “Bu tanımda okuryazar, “günlük hayatı ile ilgili basit ve kısa bir cümleyi anlayarak okuyup yazabilen kişi” olarak açıklanmıştır” (Güneş, 2000: 227).

Okur ve yazar olma durumu bireyin hayatında önemli bir konumda yer almaktadır. Bunun nedeni ise okuryazar olan birey, günlük yaşamını sürdürürken yaptığı alışverişlerde, borç alıp vermede, günlük işleri takip etme vb. konularda okuryazarlık kavramı yaşamı kolaylaştırmaktadır. Bu da bireylerin kelimeleri ve cümleleri okur ve yazar olarak anlayıp, anlamlandırıp, yorumlayıp ve analiz ettiği taktirde yaşamının pek çok noktasında olumlu bir fayda sağladığı görülmektedir.

Finansal okuryazarlık, insanların ekonomik koşulları anlamalarını ve bu koşulların kendi kararlarını nasıl etkilediğini anlamalarını içerir. İnsanların ekonomi ile ilgili konuları bilerek ve bu konuların insanların yaşamlarını nasıl etkilediğini anlayarak finansal konularda kendilerine güvende hissetmelerine yardımcı olur. Özetlemek gerekirse insanların para yönetimi konularında bilgi sahibi olmalarını ve bu konularla ilgili kendi kararlarını vermelerine yardımcı olur. Örneğin, bütçeleme, tasarruf etme, yatırım yapma ve sigortalanma gibi konuların bilinmesi, insanların geleceklere yönelik daha iyi planlar yapmalarını sağlar (Worthington, 2006: 59).

OECD’nin finansal okuryazarlığı açıklayan iki tanımı vardır. Birinci tanım genel kabul görmüş bir tanımdır. Finansal okuryazarlık, bireysel refahın sağlanması amacıyla verilen finansal kararlar konusunda gerekli olan bilgi, beceri, farkındalık, tutum ve davranışların bileşimi olarak tanımlanmıştır.

İkinci tanım ise bireylerin finansal ürün ve kavramlar hakkında bilgi sahibi olması, ekonomik riskler ve fırsatlardan haberdar olması, finansal kararlarını alırken bilinçli davranması ve ekonomik refahını olumlu yönde etkileyecek önlemler alma sürecidir (OECD, 2013: 144). Bireylerin finans konularında bilgi temelli kararlar almasını sağlayan yeterlilik düzeyidir (Alkaya ve Yağlı, 2015: 585).

Finansal okuryazarlık, kısaca finans alanında yer alan kavramları anlamak, anlamlandırmak, yorumlamak ve analiz edebilmektir. Finansal okuryazarlık bireylerin ülkelerinde ve dünyada yaşanan ekonomik gelişmeleri bilinçli bir şekilde takip edebilir, edilen bu takip neticesinde uygun olan yatırım için karar verebilir. Finansal okuryazar olan insanlar çevrelerindeki insanları bilgilerini yayarak

ekonomünün gelişmesine katkı sunmaktadır. Yani finansal okuryazar olan birey finansal kavramların anlamlarını bilir, ekonomik kavramların işleyiş şeklini kavrar, serbest ekonomide yer alan finansal verileri değerlendirebilir ve bunun sayesinde kendi ekonomisini yönetebilir.

Dijital okuryazarlık kavramı ise “internet’e erişmek, dijital bilgileri bulmak, yönetmek ve düzenlemek için bir dizi beceri; dijital kaynakları, araçları ve hizmetleri düzgün bir şekilde kullanma ve değerlendirme, yaşam boyu öğrenme süreçlerine uygulama yeteneği.” olarak değerlendirilmiştir (akt. Falloon, 2020: 6).

Dijital okuryazarlık, kalifiye işgücü ihtiyacına binaen eğitimsel kazanımlarla ve bireysel sosyo-ekonomik geçmişlerle ilişkilendirilmesi yapılmaktadır ve finansal okuryazarlığın yanı sıra girişimciliği de teşvik ettiği ifade edilir (Oggero vd., 2020: 313-327).

Sağiroğlu vd. (2020) dijital okuryazarlığı dijital dünyada var olmanın temeli olarak görmektedirler. Bu bakımdan ticari alanda daha çok üretip satmak için, teknolojik imkanları etkin kullanabilmek için daha yetenekli olmak ve hızlı paylaşım yapabilmek çok önemli bir avantaj kazandırabilir.

Küreselleşen dünyada internetin önemi gitgide artmıştır. Bu nedenle de okuryazarlık kavramı gelişerek/evrilerek dijital okuryazarlık kavramına dönüşmüştür. Dijital okuryazarlık kavramı internet ortamında bulunan bilgilere erişim sağlama bu bilgileri yönetebilme, yönettiği bilgileri uygun modüllerde kullanmak ve kendini geliştirmeyi sağlayan bir kavramdır. Dijital okuryazarlık kavramı finans için düşünüldüğünde ise akla son zamanlarda popülerliğini hala koruyan kripto para piyasasında kullanabilmek gelmektedir. Başka bir ifadeyle sanal bir dünyada finansal işlem yapmak isteyen bireyler dijital okuryazarlık konusunda kendilerini geliştirerek yatırım yapacakları sanal para konusunda daha dikkatli davranarak, analiz ederek ve analiz ettiği bilgileri yatırımlarına yansıtarak doğru bir yatırım şeklini ekonomilerine yansıtabilirler.

“Kripto, cyripto ve currency kelimelerinin birleşmesinden oluşan, Türkçe anlamı şifreli para olan kelimedir. Şifre anlamında kullanılmasının sebebi, sanal cüzdanlardan şifre ile alınıp şifre ile çıkarılmaktadır. Ripple, Bitcoin, Litecoin gibi paralar aynı gerçek paranın yaptığı işlemi görmektedir. Sadece sanal anlamda piyasada bulunması şimdiki paralardan ayırt edici bir özelliğidir.” (Turan, 2018: 2).

İnternetin gelişmesiyle paranın daha serbest hareket etmesine yardımcı olan kripto para, teknolojik gelişmelerle hem kendi çeşitlenmiş hem de finansal sistem üzerinde değişiklikler yaratmıştır. (Çağlar, 2007: 178).

Kripto paralar şifreler aracılığıyla yerleştirildiği sanal cüzdanlardan tekrar şifreler vasıtasıyla çıkarılıp kullanılabilir (Çetinkaya, 2018: 11-21). Kripto para kavramı bir alternatif değer olarak görülebilir, bu değer sayesinde internet ortamında e-ticaret yapılabilir. Kripto paralar dijital ve sanal yapılarından ve küresel araç olmalarından dolayı merkez bankalarının prosedürlerine, kısıtlarına, denetimlerine ve garantilerine tabi olmamaktadır. Teknolojinin evrimi sonucunda küresel çapta kripto paraların kullanımı hızlı bir şekilde artış göstermiştir (Dizkırıcı ve Gökgöz, 2018: 93). Bankacılık

işlemlerine ihtiyaç duyulmadan internet aracılığıyla işlem yapılabilme özelliği olan kripto paralar, sanal ekonominin yarattığı bir üründür (Hüsler vd. 2013: 304-316).

Kripto para kavramı günümüzde oldukça sık duyulan bir kavram haline gelmiştir bu nedenlerin başında ise paranın gelişimi yer almaktadır. Takastan günümüze kadar para evrilerek kripto paraya dönüşmüştür. Kripto para insanların sanal bir evrende yatırım yapmalarını sağlamaktadır. İnternet aracılığıyla belirli algoritmik yapılar oluşturularak yapılan bu sanal paralara yatırım yapmak mümkündür. Kripto para ilk olarak Bitcoin adı ile duyulmuştur. Serbest ekonomik piyasada yer alan bütün yatırım araçları denetlenebilirken, kripto para kendine özgü bir oluşum şekli vardır ve denetlenmemektedir.

Bu çalışmada, finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisi: Uşak Üniversitesi örneklemini kapsamında incelenmiştir. Araştırmanın amacı Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesinde yer alan “Finans ve Bankacılık, Lojistik Yönetimi, Muhasebe ve Finans Yönetimi ve Uluslararası Ticaret ve Finansman” bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin finans dersleri almaları sonucunda bu alandaki eğitim seviyelerinin artması ve bu eğitimin beraberinde getirdiği finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri kripto para piyasası yatırımlarıyla ilişkisinin hangi yönde olduğunun tespiti amaçlanmıştır.

1. KAVRAMSAL ARKA PLÂN

Çalışmamız ile ilgili literatür taraması yapılmış olup finansal okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve kripto para piyasası konusunda yapılan çalışmalar aşağıda listelenmiştir.

Temizel ve Bayram, 2011 yılında yaptığı çalışmada Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine anket uygulanmış ve 433 öğrenci katılım sağlayarak veri toplanmıştır. Araştırmada basit rassal örnekleme kullanılmış ve Pearson Ki Kare analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Araz, (2012) kredi kartı ile yapılan harcamalar ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Çalışmasında iki aşamalı bir analiz kullanmıştır. Sıralı probit modeli ve ikili logit modelidir. Çalışmanın sonucunda, finansal okuryazarlık eğitimleri ile finansal okuryazarlık düzeylerinin yükselebileceği, böylelikle kredi kartı harcamalarına bağlı olarak yaşanan sorunların azalacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Sarıgül (2014) çalışmasında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik özellikleri arasında ilişki olup olmadığı ile ilgili araştırma yapmıştır. Toplam 1127 öğrenciye anket uygulaması yaparak veriler elde etmiştir. Elde edilen veriler neticesinde varyans ve regresyon analizleri yapılmıştır. Çalışmada yapılan analizler sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Saraç'ın (2014) çalışmasında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyeleri incelenmiştir. Çalışmada 797 Dumlupınar Üniversitesi öğrencisine anket uygulanmıştır. Araştırmada

frekans, T testi ve Anova testi kullanılmıştır. Analiz neticesinde finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ancak finans dersi alan öğrencilerin finans dersi almayan öğrencilere göre finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Er vd. (2015) çalışmalarında İktisadi İdari Bilimler Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi öğrencilerine anket uygulanmış ve elde edilen verilere Ki-kare ve Korelasyon testi uygulanmıştır. Öğrencilerin %16'sının düşük, %30,1'inin orta, %31,7'sinin yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu ve öğrencilerin eğitim ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Kahraman (2015) tarafından yapılan çalışmada Erciyes üniversitesinde 100'ü işletme bölümü öğrencisi 100'ü işletme bölümü dışındaki diğer bölümlerden seçilmiş toplam 200 öğrenciden oluşan örnekleme anket uygulanmıştır. Finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal davranışları incelenmiş, incelenen verilere Ki-kare testi uygulanmıştır. Cinsiyet açısından erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu görülmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin diğer bölümlere oranla finansal okuryazarlık seviyesi daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Şantaş ve Demirgil (2015) çalışmasında bir devlet üniversitesinin iktisadi ve idari bilimler fakültesinde yer alan iktisat, kamu yönetimi, maliye, çalışma ekonomisi ve işletme bölümlerinin birinci ve dördüncü sınıflarından oluşan toplam 704 öğrenciye ekonomi okuryazarlık düzeyinin tespiti için anket uygulanmıştır. Elde edilen verilere Ki-kare, Anova ve tek yönlü varyans analizlerini yapılmıştır. Ekonomide yaşanan gelişmelerin sıkı takipçisi olan grubun 4. Sınıflar, beşten fazla ekonomi ile alakalı ders alan öğrenciler ve erkekler olduğu saptanmıştır.

Üstündağ vd. (2017) çalışmasında dijital okuryazarlık düzeylerini ölçmek ve dijital okuryazarlık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amacıyla 13 devlet üniversitesinde 979 fen bilgisi öğretmen adayı araştırmaya katılmıştır. SPSS programı kullanılmış ve faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde çalışmanın güvenilir-geçerli olduğu ve fen bilgisi adaylarının dijital okuryazarlık becerilerinin iyi durumda oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Karaoğlan vd. (2018) çalışmalarında Türkiye'de kripto para farkındalığı ve kripto para kabul eden işletmelerin motivasyonları konusunu ele almıştır. Amaç Türkiye'de kripto para piyasası hakkındaki tutumları, kripto parayı ödeme aracı olarak kullanan işletmelerin kripto parayı kullanmalarını sağlayan istekleri incelemektir. 154 kişiye anket, 10 işletmeye ise çevrimiçi mülakat uygulanmıştır. Faktör analizi, Tek Yönlü Varyans analizi (Anova) ve Tukey Post Hoc testi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda kişi-işletme-toplum bağlamında önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler sırasıyla bireyler için: kripto para piyasası düzenli olarak takip edilmeli, eğitimler alınmalı ve bilinçli yatırımlar yapılmalıdır. Kripto paranın yasal durumu, vergilendirme ve muhasebe kayıtları hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. İşletmeler için: kripto paralar ödeme aracı olarak kullanıldığı takdirde oluşacak kar-zarar, riskler, rekabet ortamında oluşabilecek durumlar ve müşteri açısından nasıl karşılanacağı analiz edilmelidir. Toplum için: finansal, sosyal ve teknolojik açıdan nasıl bir sonuçla karşılaşılacağı araştırılmalı ve kripto paranın yasal durumu denetlenmeli ve uygun seçenekler uygulanmalıdır şeklindedir.

Onursoy (2018) çalışmasında “Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine bir çalışma” adı altında yapmıştır. Bu çalışmada bilgi teknolojisi eğitimi almış öğrencilere anket uygulanmıştır. Yöntem olarak ise, nicel araştırma yöntemlerinden betimleyici bir araştırma yöntemi kullanılmış ve literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda dijital cihazların iyi bir şekilde kullanılması, dijital ortamda geçirilen verimli zaman ve öğrencilerin teknolojiyi yerinde kullandıkları gibi tespitler yapılmıştır.

Serçemeli (2018) çalışmasında, ilk olarak kripto paranın vergilendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi konusunu incelemiş, devamında ise kripto paranın ortaya çıkmasının nedenleri araştırılmıştır. Kripto paranın ortaya çıkmasının ekonomiyi hangi yönde etkilediğinin bilgisi verilmiştir. Çalışmanın sonucunda kripto paranın muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi için uluslararası alanda kabul gören bir para birimi değerlendirilmeli ve bu para ile ilgili yasal düzenlemeler oluşturulmalıdır. Bunun yanında kripto para biriminin uygulamaya geçirilmesinin gerekliliği önerilerinde bulunulmuştur. Kripto paranın ortaya çıkmasının nedenlerini ise teknolojinin gelişmesi ve insanların ihtiyaçlarının artması şeklinde yorumlanmıştır. Kripto paranın ortaya çıkması yeni sektörler ve mesleklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır ve para akışının hızlı şekilde yapılmasına olanak sağladığı sonucuna varılmıştır.

Ocak ve Karakuş (2019) Ege bölgesindeki bir üniversitenin Eğitim Fakültesinde yer alan öğretmen adayları için, dijital okuryazarlık öz-yeterlilik, cinsiyet, bölüm, ebeveyn eğitim durumu, mezun oldukları okul türü ve bilgisayara erişim durumu bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. 284 öğrenci verileri değerlendirmiş ve elde edilen verilere korelasyon testi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda bilgisayar öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterliliklerinin yüksek, diğer bölümlerden mezun olan öğretmen adaylarının ise daha düşük olduğu, anne-baba eğitiminin etkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Deniz (2020) çalışmasında kripto para piyasasında yüksek işlem hacmi ve piyasa değerine sahip olan iki kripto para biriminden altın ve brent petrol arasındaki ilişkinin olup olmadığı konusunu incelemiş ve “Var” modeli kullanılarak analiz yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda kripto paranın yatırımlara ek olarak yapılacak bir yatırım şekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Eren vd. (2020) çalışmalarında kripto paralar hakkında hali hazırda yapılmış çalışmalarını incelemiştir. Bu inceleme doğrultusunda kripto paralarla alakalı gerekli yasal düzenleme önerileri sunulmuş ve kripto paranın muhasebeleştirilmesinin nasıl yapılacağı konusunda öneriler sunulmuştur. Sunulan önerilerin yanında kripto paranın olağan kullanım alanları dışında, gelecekte kullanılabilme ihtimali olan diğer alanları da dikkate almak gerektiği hususuna dikkat çekilmiştir.

Güdelci’ye göre (2020) UFRS (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları)’na tabi olan şirketlerin muhasebe sistemlerinde; son yıllarda ilgi gören kripto paranın, yatırım, ticaret, ödeme gibi alanlarda kullanılabilir hale gelmesiyle, bu işlemlerin muhasebeleştirilmesi de önem kazanmıştır. UFRS kavramsal çerçevesine göre yapılan değerlendirmeler sonucunda; kripto paranın fiziksel bir varlık olmaması, gelecekte ekonomik fayda sağlama potansiyeli taşıması ve kontrol edilebilir olması

nedeniyle, maddi olmayan duran varlık kapsamında değerlendirilmesinin daha uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Kul'un (2020) çalışmasında Atatürk Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde dijital okuryazarlık dersini alan Kimya, İnşaat, Bilgisayar, Makine, Endüstri, Elektrik Elektronik, Çevre ve Mekatronik bölümü öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve internet bağımlılıklarına hangi faktörlerin etki ettiği analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin yüksek oranda internete bağımlılığının olmadığı gözlemlenmiştir. Dijital okuryazarlık seviyesi ile internetin günlük kullanım kotası arasında pozitif yönde ilişki olduğu tespit edilmiş ve dijital okuryazarlık dersinin internet bağımlılığı ve dijital okuryazarlık düzeyi arasında herhangi bir bağ olmadığı tespit edilmiştir.

Silik ve Aydın (2021) çalışmasında ise dijital ve teknoloji okuryazarlığının tarihi, tanımları, özellikleri, benzerlikleri ve farklılıkları incelenmiştir. Bu bağlamda konuya ilişkin 86 adet makale, 3 adet kitap taranmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve doküman taraması için EBSCO, ERIC, ProQuest, Science Direct, Scopus, Springer Link, ULAKBİM ve Web of Science ara yüzlerinden faydalanılmıştır. Araştırmalarda dijital okuryazarlık ve teknoloji okuryazarlığı arasında bir karmaşa gözlemlenmiştir. Benzerliklerin ve farklılıkların olduğu bu nedenle iki kavramın ayrışmasının kolay olmadığı tespit edilmiştir.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Yapılan çalışma nicel bir çalışma olup, model olarak ilişki tarama modeli kullanılmıştır. İlişki tarama modelinde iki veya ikiden çok değişkenin bir arada nasıl bir değişim göstereceğini belirleyen yöntemdir (Bahtiyar ve Can, 2016: 50). İlişki modelde olgu ya da değişkenler arasındaki ilişkisi, bunların etkisi ve dereceleri bulunmaya çalışılmıştır. Tezde güvenilirlik testi, normallik testi uygulanmış, normallik testinin sonucunda ise non-parametrik testlerden Mann-Whitney U- Kruskal-Wallis h testi ve korelasyon testlerinden Kendall's tau-b ve Spearman'ın rho testleri uygulanmıştır.

Bu çalışmada genel geçerliliği olan bir ölçek kullanılarak Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesindeki Finans ve Bankacılık, Lojistik Yönetimi, Muhasebe ve Finans Yönetimi ve Uluslararası Ticaret ve Finansman öğrencilerine online anket uygulanarak veriler toplanmıştır.

Kullanılan anket formu, Efe'nin (2022) "Kripto Para Yatırım Kararlarının Belirleyicileri" adlı tezde yer alan anket uygulaması ile Tuynun'un (2022) "Kripto Para ve Alternatif Bir Yatırım Aracı Olarak Kripto Paralara İlişkin Yatırımcı Davranışlarının İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma" adlı tezde yer alan anket uygulamasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Buna göre anket formu 4 ana kısımdan oluşmaktadır. 1. Kısım öğrencilerin sosyo-demografik yapısını öğrenmeye yarayan sorular, 2.kısım finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeyi sağlayacak ifadeler, 3. kısım dijital okuryazarlık ile alakalı ifadeleri içermekte ve 4. kısımda da kripto para ile alakalı ifadeleri içermektedir.

Çalışmanın anakütlesi Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi bünyesinde bulunan Finans ve Bankacılık, Lojistik Yönetimi, Muhasebe ve Finans Yönetimi ve Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümlerinden oluşmaktadır. Anakütle olarak Uygulamalı Bilimler Fakültesi öğrencileri

sayıları baz alınmış sayıların birbirine yakın olmasından dolayı her bölümden yaklaşık 55-60 öğrenci ile çalışılmış ve toplamda 214 öğrenci ankete katılım sağlamışlardır. Bu öğrencilerin 72'si Finans ve Bankacılık, 47'si Lojistik Yönetimi, 47'si Muhasebe ve Finans Yönetimi ve son olarak 48 öğrenci ise Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümü öğrencisidir. Katılım sağlayan öğrencilerin cinsiyet dağılımı ise 122 öğrenci kadın, 92 öğrenci ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

3. BULGULAR

Bu çalışmada, finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeylerinin kripto para piyasası yatırım kararlarına olan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle, finans alanıyla ilgili dersler alan ve bu alandaki eğitim seviyeleri artan öğrencilerin kripto para piyasası yatırım kararlarına yönelik etkileri araştırılmıştır. Bu bağlamda, eğitim seviyesi ile yatırımcıların kripto para birimlerine yönelik bakış açılarının nasıl değiştiği ve bu değişimin olumlu veya olumsuz etkilerinin neler olduğu detaylı bir analize tabi tutulmuştur.

Bununla birlikte, Uygulamalı Bilimler Fakültesi'nde yer alan ve finans ile ilgili ortak derslere katılan öğrencilerin cinsiyet, bölüm ve sınıf seviyelerine göre gösterdikleri farklılıklar da analiz edilmiştir. Bu analizlerin önemi, aynı eğitim seviyesine sahip olmalarına rağmen cinsiyet açısından farklılık olup olmadığını belirlemek, ortak dersleri alan ancak farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin ortak konularda izledikleri yaklaşımı incelemek ve farklı eğitim seviyelerine sahip öğrencilerin finansal ve dijital okuryazarlık ile kripto para piyasası yatırımlarına etkisini değerlendirmektir. Bu analizler, finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık seviyelerinin, öğrencilerin cinsiyetine, bölümüne ve sınıf seviyesine göre nasıl değiştiğini ve kripto para piyasası yatırımlarına olan etkilerini derinlemesine anlamamıza yardımcı olacaktır.

Tablo 1. Güvenilirlik Testi Sonucu

Cronbach's Alpha	Standartlaştırılmış Ögelere Dayalı Cronbach's Alpha	Öge Sayısı
.929	.930	40

Çalışmanın tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach Alpha ve standartlaştırılmış ögelere dayalı Cronbach Alpha gibi güvenilirlik testleri uygulanmıştır. Literatürde genellikle, %70 oranının üzerinde çıkan sonuçlar güvenilir olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada elde edilen Cronbach Alpha değeri 0,929 ve standartlaştırılmış ögelere dayalı Cronbach Alpha değeri 0,930 olarak bulunmuştur. Hem Cronbach Alpha hem de standartlaştırılmış ögelere dayalı Cronbach Alpha değerleri, öge sayısının fazlalığı göz önünde bulundurularak son derece yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, çalışmanın güvenilir olduğunu ve test sonuçlarının tutarlı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, çalışmanın güvenilirlik açısından kabul edilebilir bir temele dayandığı sonucuna varılmıştır. Analizlere geçmeden önce değişkenlerin istatistiksel dağılım özellikleri araştırılmıştır. Bu çerçevede değişkenlere ait betimleyici istatistikler ve normallik testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Betimleyici İstatistikler ve Normallik Testi Sonucu

	Ortalama		.001		.04131	
	<i>Finansal</i>	Ortalama için %95	.001	3.2092		
Güven Aralığı		.001	3.3721			
Standart Sapma			.001			
Çarpıklık			.001			.166
Basıklık			.001			.331
<i>Dijital</i>	Ortalama		.001			.0496
	Ortalama için %95	.001	3.5406			
	Güven Aralığı	.001	3.7464			
	Standart Sapma		.001			
	Çarpıklık		-.535			-.535
<i>Kriptopara</i>	Basıklık		1.397			1.397
	Ortalama		2.920			2.920
	Ortalama için %95	2.816	2.816			
	Güven Aralığı	3.024	3.024			
	Standart Sapma		.772			.772
	Çarpıklık		-.282			-.282
	Basıklık		1.091			1.091
	Kolmogorov-Smirnov^a		Shapiro-Wilk			
	İstatistik	Anlamlılık (Sig.)	İstatistik	Anlamlılık(Sig.)		
	<i>Finansal</i>	.073	.007	.955	.001	
<i>Dijital</i>	.079	.002	.960	.001		
<i>Kriptopara</i>	.0104	.001	.951	.001		

Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri sonuçları Finansal, Dijital ve Kriptopara değişkenlerinin normal dağılmadığını göstermektedir. Bunun yanında skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri incelenerek değerlendirme de yapılmıştır. Çarpıklık ve basıklığa dayalı değerlendirmeler, George ve Mallery (2012), Tabachnick ve Fidell (2013) ile Hair ve diğerleri (2013) gibi kaynaklardan alınan normallik testi aralıkları referans alınarak yapılmıştır. Bu kaynaklarda, normallik testi için uygun değer aralıklarının belirtildiği analizler bulunmaktadır. Örneğin, George ve Mallery (2012) çalışmalarında, değerlerin ± 1.0 ve ± 2.0 aralığında olması gerektiği belirtilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013)-1.5 ve +1.5 aralığına işaret etmişken, Hair ve diğerleri (2013) ise -1 ve +1 arasında olması gerektiğini vurgulamıştır. Hem bu kaynaklardan elde edilen bilgilere dayanarak, verilerin bu belirtilen aralıkların dışında olduğu gözlemlenmiş ve sonuç olarak, üç değişkenin de normal dağılmadığı tespit edilmiştir.

Değişkenlerin normal dağılmadığı tespit edildikten sonra, parametrik olmayan test ve analiz tekniklerinin uygulanmasına karar verilmiştir. Bu parametrik olmayan testler, veri setlerinin normal dağılım göstermemesi durumunda kullanılan ve daha güvenilir sonuçlar elde etmeyi sağlayan istatistiksel yöntemlerdir. Tablo 3, 4 ve 5, ilgili değişkenlerin sınıf, bölüm ve cinsiyet kategorilerinde anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığına yönelik test bulgularını sunmaktadır. Tablo 3'te, sınıflar arasındaki farklılıkları belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3. Sınıflar Arası Farklılık Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	Finansal	Dijital	Kripto para
<i>Kruskal Wallis-H</i>	1.859	10.739	10.831
<i>Olasılık Düzeyi</i>	.602	.013	.013

Tablo 3'deki anlamlılık değerlerine bakıldığında sınıflar arasında (1, 2, 3 ve 4. Sınıf) dijital okuryazarlık ve kripto para yatırım kararı düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyinde ise sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Tablo 4'te ise bölümler arasındaki farklılıkları belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Bölümler Arası Farklılık Kruskal Wallis Test Sonuçları

	Finansal	Dijital	Kripto para
<i>Kruskal-Wallis H</i>	16.142	5.459	10.566
<i>Olasılık Düzeyi</i>	.001	.141	.014

Tablo 4'teki olasılık değerlerine bakıldığında, bölüm ile finansal okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve kripto para piyasası arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmektedir. Bu sonuçlar, farklı bölümler arasında finansal okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve kripto para piyasası yatırımları konusunda belirgin bir farklılık olmadığını işaret etmektedir. Dolayısıyla, bölümler düzeyinde anlamlı bir fark bulunmadığından, bölümler arasındaki ilişkinin farklılaşması beklenmemektedir. Son olarak, Tablo 4'te cinsiyet düzeyinde farklılıkları belirlemek için yapılan Mann-Whitney U testinin sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Cinsiyet Düzeyinde Farklılık Mann-Whitney U Test Sonuçları

	Finansal	Dijital	Kripto para
<i>Mann-Whitney U</i>	5215,500	5484,500	4125,500
<i>Olasılık</i>	,376	,776	,001

Tablo 5'teki olasılık değerlerine göre, finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık değerleri 0,05'ten büyük olduğu için cinsiyet ile finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ancak, cinsiyet ile kripto para piyasası yatırım kararı arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılabilir. Bu bulgu, cinsiyetin kripto para piyasası yatırımları üzerinde belirleyici bir faktör olabileceğini göstermektedir.

Son olarak, çalışmanın temel araştırma sorusunu analiz etmek adına finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeylerinin kripto para piyasası yatırım kararlarıyla ilişkileri incelenmiştir. Tablo 6, finansal okuryazarlık ile kripto para piyasası yatırım kararları arasındaki ilişki sonuçlarını sunarken, Tablo 7 ise dijital okuryazarlık ile kripto para piyasası yatırım kararları arasındaki ilişki sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 6. Kripto Para Piyasası Yatırım Kararları ile Finansal Okuryazarlık Düzeyi Arasındaki İlişki: Kendall's tau-b ve Spearman's rho Değerleri

		Kripto para	Finansal
<i>Kendall's tau_b</i>	Kripto para	Korelasyon Katsayısı	.332**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211
	Finansal	Korelasyon Katsayısı	.332**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211

<i>Spearman's rho</i>	Kripto para	Korelasyon Katsayısı	.455**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211
	Finansal	Korelasyon Katsayısı	.455**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211

** . Korelasyon 0,01 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 6'da, kripto para piyasası yatırım kararları ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkinin test edilmesi için sırasıyla Kendall's tau-b ve Spearman'ın rho değerleri sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, Kendall's tau-b değeri 0,332 ve Spearman'ın rho değeri 0,455 olarak hesaplanmıştır. Her iki değer de pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, finansal okuryazarlık düzeyi ile kripto para piyasası yatırım kararları arasında belirli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani, finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça kripto para piyasası yatırım kararlarının da artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, finansal okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisinin değerlendirilmesinde önemli bir katkı sağlamaktadır.

Tablo 7. Dijital Okuryazarlık ile Kripto Para Piyasası Algı Düzeyi Arasındaki İlişki Sonuçları

		Kripto para	Dijital
<i>Kendall'stau_b</i>	Kripto para	Korelasyon Katsayısı	.305**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211
<i>Spearman's rho</i>	Dijital	Korelasyon Katsayısı	.305**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211
<i>Kendall'stau_b</i>	Kripto para	Korelasyon Katsayısı	.423**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211
<i>Spearman's rho</i>	Dijital	Korelasyon Katsayısı	.423**
		Anlamlılık Düzeyi	.000
		N	211

Tablo 7'de, kripto para piyasası yatırım kararları ile dijital okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkinin test edilmesi için sırasıyla Kendall's tau-b ve Spearman's rho değerleri sunulmaktadır. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, Kendall's tau-b değeri 0,305 ve Spearman's rho değeri 0,423 olarak hesaplanmıştır. Her iki değer de pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, dijital okuryazarlık düzeyinin artmasıyla kripto para piyasası yatırım kararlarının da artma eğiliminde olduğunu işaret etmektedir. Dolayısıyla, dijital okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisinin değerlendirilmesinde önemli bir katkı sağlamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Gelişen teknoloji hayatımızda yenilikler ve önemli değişiklikler getirmektedir. Bu önemli değişiklikler, bireylerin varlıklarını nasıl değerlendireceklerinin bilincine varmasıyla başlamaktadır. Bu bilincin temelinde ise finansal okuryazar ve dijital okuryazar olmak yer almaktadır.

Finansal okuryazarlık insanların varlıklar, gider-gelirler vb. hususlarda doğru karar alma, bilgi edinme ve yönlendirebilme yetisini ifade eder. Bu sayede insanların varlıklarını doğru bir şekilde kullanabilmesi adına doğru yatırım ve tasarruflara yönelmesini sağlar.

Dijital okuryazarlık; insanların dijital araçlardan yararlanmak, dijital kaynakların satışı, çözümlenmesi ve yorumlanması, medya içeriklerinin oluşturulması ve kişilerarası iletişim kurma becerilerini kazandırır. Ayrıca ekonominin gelişmesiyle yeni yatırım olanakları sağlanmakta: Kripto para da bu yatırım imkânlarından biridir.

Finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık para piyasanın büyümesi konusunda oldukça faydalı olmuştur. Kripto para kavramı ise internet ortamında gerçekleştirilen e-ticaret işlemlerinde kullanılan bir alternatif para birimidir. Merkez bankalarının kontrol ve gözetimlerinden bağımsız olarak üretilir ve kullanılır. Kripto paralar internet aracılığıyla bankacılık işlemlerine gerek kalmadan işlem yapılmasına olanak tanır. Bu paralar hardware madenciliği yöntemi ile üretilir ve finans, bilgisayar işletim sistemi ve kripto grafik kombinasyonlarından oluşan bir sistem kullanılır. Bu nedenle, kripto paraların üretim aşamasına "kripto para madenciliği" denir. Bitcoin ve diğer kripto paralar (Dash, Ripple, Ethereum, Litecoin gibi) alım-satım ve harcama işlemleri için kullanılabilir. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte küresel çapta kullanımı artmıştır.

Uşak Üniversitesi öğreneğinde, finansal okuryazar ve dijital okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisinin ele alındığı çalışmadaki: tablo 6 ve tablo 7’de yer alan analiz sonuçları değerlendirildiğinde Spearman’s rho testinde kripto para ile finansal okuryazarlık arasındaki anlamlılık ilişkisi 0,455 pozitif anlamda anlamlı bir ilişki vardır. Kripto para ile finansal okuryazarlık arasındaki anlamlılık ilişkisi ,332 dir. Bu veride pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Spearman’s rho testinde kripto para ile dijital okuryazarlık arasındaki anlamlılık ilişkisi 0,423. Pozitif anlamda anlamlı bir ilişki vardır. Kripto para ile dijital okuryazarlık arasındaki anlamlılık ilişkisi ,305 dir. Bu veride pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Finansal ve dijital okuryazarlığa sahip olan öğrenciler kripto para piyasası yatırımlarına bakış açıları olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu anlamlılık ilişkinin rastgele olmadığını ve anlamlı bir şekilde doğrulandığını göstermektedir.

Farklı bölümler arasında finansal okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve kripto para piyasası yatırımları konusunda belirgin bir farklılık olmadığını işaret etmektedir. Dolayısıyla, bölümler düzeyinde anlamlı bir fark bulunmadığından, bölümler arasındaki ilişkinin farklılaşması beklenmemektedir.

Sınıflar arasında (1, 2, 3 ve 4. Sınıf) dijital okuryazarlık ve kripto para yatırım kararı düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyinde ise sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Cinsiyet ile finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ancak, cinsiyet ile kripto para piyasası yatırım kararı arasındaki ilişkinin istatistiksel

olarak anlamlı olduğu sonucuna varılabilir. Bu bulgu, cinsiyetin kripto para piyasası yatırımları üzerinde belirleyici bir faktör olabileceğini göstermektedir.

Bu sonuçlar, finansal okuryazarlık düzeyi ile kripto para piyasası yatırım kararları arasında belirli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani, finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça kripto para piyasası yatırım kararlarının da artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, finansal okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisinin değerlendirilmesinde önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bu sonuçlar, dijital okuryazarlık düzeyinin artmasıyla kripto para piyasası yatırım kararlarının da artma eğiliminde olduğunu işaret etmektedir. Dolayısıyla, dijital okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisinin değerlendirilmesinde önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma, araştırmanın yapıldığı üniversite öğrencilerine ait finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına ilişkin faktörleri ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlar, başka üniversitelerin öğrencilerinin de aynı sonuca ulaşacağı gibi bir genelleme yapılmaması gerekmektedir ve diğer üniversitelerdeki öğrencilerin finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık durumları hakkında genel bir düşünce edinilebilir. Farklı üniversitelerin bünyelerinde yapılacak olan geniş çaplı araştırmalar, araştırmanın daha iyi anlaşılması konusunda katkıda bulunacaktır.

ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ BEYANI

Etik kurul onayı Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığı tarafından 18.05.2023 tarihli ve E. 142686 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır ve bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

DESTEK BEYANI

Araştırma herhangi bir kurum ve kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

ÇIKAR BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Alkaya, A. ve Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık- Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8, 585-599.
- Araz, T. (2012). Financial Literacy and Credit Card Arrears. Boğaziçi University Institute for Graduate Studies in Social Sciences, Master of Arts, İstanbul.
- Bahtiyar, A. ve Can, B. (2016). Fen Öğretmen Adaylarının Bilimsel Süreç Becerileri ile Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50.
- Çağlar, Ü. (2007). Elektronik Para: Enformasyon Teknolojisindeki Gelişmeler ve Yeni Ödeme Sistemleri, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 177-186.
- Çetinkaya, Ş. (2018). Kripto Paraların Gelişimi ve Para Piyasalarındaki Yerinin Swot Analizi ile İncelenmesi, *Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 11-21.
- Deniz, E. A. (2020). Finansal Piyasalarda Kripto Para Uygulamaları: Kripto Para Fiyatlarını Etkileyen Faktörler, Muhasebe ve Denetim Tezli Yüksek Lisans Programı, 116-118.
- Dizkırıncı, A. S. ve Gökgez, A. (2018). Kripto Para Birimleri ve Türkiye’de Bitcoin Muhasebesi, *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 4(2), 92-105.
- Efe, V. (2022). Kripto Para Yatırım Kararlarının Belirleyicileri, İstanbul Bilgi University Institute of Graduate Program International Finance Master’s Degree Program, 54-55.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2015). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 113-126. Doi: <https://doi.org/10.18037/ausbd.00957>
- Eren, B. S., Erek, M. ve Buyruk Akbaba, A. N. (2020). Kripto Para Kavramı ve Muhasebeleştirilmesi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, s. 1340-1367. Doi: <https://doi.org/10.15869/itobiad.682655>
- Falloon, G. (2020). From digital literacy to digital competence: the teacher digital competency (TDC) framework. *Educational Technology Research and Development*, 68(5), 2449-2472. Doi: <https://doi.org/10.1007/s11423-020-09767-4>
- George, D. and Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Güdelci, E. N. (2020). UFRS Kapsamında Kripto Para İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi: Kripto Paralar Gerçekten Para Mı, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 237-257. Doi: <https://doi.org/10.31460/mbdd.637870>
- Güneş, F. (2000). Okuryazarlık Yaklaşımları, *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(3), 224-246.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. and Tatham, R. L. (2013). Multivariate Data Analysis: Pearson Education Limited. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi:19.09.2022).
- Hüsler, A., Sornette, D. and Hommes, C. H. (2013). Super-exponential bubbles in lab experiments: evidence for anchoring over-optimistic expectations on price. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 92, 304-316. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2013.06.005>
- Kahraman, Y. E. (2015). Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 76-77.
- Karaoğlan, S., Arar, T. ve Bilgin, O. (2018). Türkiye’de Kripto Para Farkındalığı ve Kripto Para Kabul Eden İşletmelerin Motivasyonları, *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2,15-28.
- Kul, S. (2020). Dijital Okuryazarlık ve Diğer Değişkenlerle İnternet Bağımlılığı İlişkisinin İncelenmesi, *Uluslararası Yönetim Bilişim Sistemleri Ve Bilgisayar Bilimleri Dergisi*, 28-41. Doi: <http://10.33461/uybisbbd.646682>
- Ocak, G. ve Karakuş, G. (2019). Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Öz-yeterlilik Becerilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 1,129-147. Doi: <https://doi.org/10.32709/akusosbil.466549>

- OECD (Organization for Economic Cooperation and Development), (2000). “Literacy in the Information Age”, Final Report of the International Adult Literacy Survey, Canada.
- Oggero, N., Rossi, M. C. and Ughetto, E. (2020). Entrepreneurial spirits in women and men. The role of financial literacy and digital skills. *Small Business Economics*, 55, 313-327. Doi: <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00299-7>
- Onursoy, S. (2018). Üniversite Gençliğinin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 989-1013. Doi: <https://doi.org/10.19145/e-gifder.422671>
- Sağıroğlu, Ş. Vd. (2020). Dijital Okuryazarlık: Araçlar, Metodolojiler, Uygulamalar ve Öneriler. Ankara: Nobel Akademik Yayınları, 25.
- Şantaş, F. ve Demirgil, B. (2015). Ekonomi Okuryazarlığı Düzeyinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma, *Akademik Bakış Dergisi*, 50-58.
- Saraç, E. (2014). Finansal Okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Ölçülmesi Üzerine bir Araştırma, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Sarıgül, H. (2014). A Survey of Financial Literacy Among University Students, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 216-221. Doi: <http://10.25095-mufad.396500-427561>
- Serçemeli, M. (2018). Kripto Para Birimlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesi, *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 38-66.
- Silik, Y. ve Aydın, F. (2021). Dijital Okuryazarlık ve Teknoloji Okuryazarlığı: Karşılaştırmalı Bir İnceleme, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4),17-34. Doi: <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.907788>
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. Boston, Person.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma.
- Turan, Z. (2018). Kripto Paralar, Bitcom, Blockchain, Petro Gold, Dijital Para ve Kullanım Alanları, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2. Doi: <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.431283>
- Tuygun, İ. (2022). Kripto Para Yatırımcı Tutumlarının Sosyo-Demografik Değişkenler Üzerinden İncelenmesi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, 115-117.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Detay Yayıncılık, 244.
- Üstündağ, M. T., Güneş, E. ve Bahçivan, E. (2017). Turkish Adaptation of Digital Literacy Scale and Investigating Pre-service Science Teachers’ Digital Literacy. *Journal of Education and Future*, 2017, 12, 19-29.